

IZVJEŠTAJ

Studijsko putovanje predstavnika Nacionalnoga centra za vanjsko vrednovanje obrazovanja u Cito

4. – 8. listopada 2010.

Nacionalni centar za vanjsko vrednovanje obrazovanja uspostavio je 2008. godine suradnju s nizozemskim centrom za vrednovanje obrazovanja Cito. Za vrijeme trajanja provedbe prvog nacionalnog ispita, stručnjaci Citoa su kroz projekt pod nazivom *Razvoj i strategija nacionalnih ispita u RH (Development of Instruments in Croatian National Assessment)*, čija provedba je trajala dvije godine, pružili savjetodavnu pomoć NCVVO-u. Nacionalni ispit proveden je u srednjoj školi s naglaskom na dva predmeta, materinji jezik i matematika. Ciljevi predviđeni ovim projektom ostvareni su a rezultati prezentirani na konferenciji održanoj u rujnu 2009. godine. Također u rujnu 2009. godine završena je provedba projekta izradom izvještaja i uzajamnim sporazumom o produžetku suradnje ukoliko to bude moguće.

Zatim je predloženo i prihvaćeno provođenje drugoga projekta u obliku kratkog Matra flex programa. Ovaj novi projekt pod nazivom *Razvoj suvremenih politika i praksi procjena znanja i vještina u Republici Hrvatskoj (Towards modern assessment policies and practise in Croatia)* započeo je s provedbom u lipnju 2010. godine prvom posjetom stručnjaka iz Citoa a završit će održavanjem konferencije u prosincu 2010. godine. Za početak listopada 2010. godine planirano je petodnevno studijsko putovanje stručnjaka iz NCVVO-a, koje je u konačnici i uspješno provedeno.

Očekivani rezultati projekta su sljedeći:

1. Evaluacija prvog nacionalnog ispita provedenog u drugim razredima gimnazije u cilju poboljšanja njegova sadržaja i procedura.
2. Revidirane procedure za provedbu nacionalnog ispita u osnovnoškolskom obrazovanju izrađene i provedene.
3. Dionici obaviješteni o (poboljšanim) procedurama u sklopu nacionalnog ispita. Uspostava jakih veza s Ministarstvom znanosti, obrazovanja i sporta i uspostava odnosa između podataka za razvoj kurikuluma i podataka za provođenje ispita.

Radi postizanja ciljeva projekta, za vrijeme uvodne posjete ravnatelju NCVVO-a gospodinu Goranu Sirovatki i stručnjacima NCVVO-a održane u veljači 2010. godine od strane gospodina Josea Noijonsa, direktora projekta i gđe Erne Gille, voditeljice projekta, provedeno je planiranje studijskog putovanja od strane stručnjaka NCVVO-a.

Opći cilj studijskog putovanja planiran je u smislu sljedećeg:

1. Uvod u nizozemski sustav obrazovanja i institucije koje u njemu djeluju;
2. Uvod u nizozemski sustav provedbe vanjskog vrjednovanja postignuća i praćenja napretka obrazovanja.

Sudionici studijskog putovanja u Cito od strane NCVVO-a bili su sljedeći:

- Goran Sirovatka, ravnatelj NCVVO-a
- dr. sc. Jasmina Muraja – voditeljica Odjela za promicanje kvalitete obrazovanja (voditeljica projekta)
- dr. sc. Sanja Fulgosi – viša stručna savjetnica u Odjelu za promicanje kvalitete obrazovanja (specijalist za materinji jezik)
- Zlatko Zadelj – viši stručni savjetnik u Odjelu za organizaciju i provedbu testiranja (specijalist za matematiku)
- Josip Šabić – stručni savjetnik u Istraživačko razvojnom odjelu (analiza podataka i psihometrija)

Ponedjeljak, 4.10.2010.

Studijsko putovanje započelo je uvodom u Cito i diskusijom o programu kako bi se u detalje isplanirali dani koji slijede. Prezentiran je program zajedno s opisom svakog pojedinog njegova dijela, što je bilo od velike koristi radi stjecanja jasnog uvida u sadržaj navedenih tema. Dodatno na program, predstavnici NCVVO-a zatražili su održavanje susreta sa specijalistima za materinji jezik te uvod u sustav strukovnog obrazovanja (VET) i mogućnosti za provedbu procjene postignuća. Također je spomenuta važnost da se tokom posjete dotaknu pravna pitanja vezana uz sve ispite i procjene postignuća koje provodi Cito.

Do kraja studijskog putovanja, svi zahtjevi i teme uspješno su pokriveni po pitanju nacionalnog ispita, ali također i vanjskog vrednovanja obrazovanja općenito.

Uvodom u nizozemski sustav obrazovanja i institucije koje u njemu djeluju predstavljen je Odjel za nacionalno vrednovanje. Opisan je postupak izrade testova koji započinje razvojem kurikuluma kroz rad CEVO u suradnji s Citom. Dotaknute su razlike u školskim programima i one koje se odnose na razine državne mature te su također komentirani rezultati završnih ispita. Od strane NCVVO-a postavljena su određena pitanja koja se odnose na osnovnoškolsko obrazovanje, nakon čega je tijekom studijskog putovanja uslijedilo nekoliko prezentacija na ovu temu koja pobuđuje veliko zanimanje.

Opisan je povijesni razvoj projekta nacionalnog ispita od njegova početka 1989. godine. Projekt se provodi u osnovnoškolskom obrazovanju a započeo je kao istraživački projekt čiji rezultati su prezentirani Ministarstvu znanosti i obrazovanja radi donošenja relevantnih politika. Ovo je zanimljiva tema za NCVVO sa stajališta da se radi o projektu koji je u tijeku i čiji je cilj predložen od strane stručnjaka Citoa a zatim odobren i prihvaćen od strane Ministarstva radi ostvarivanja koristi za obrazovni sustav. Također je bilo zanimljivo čuti da se ti rezultati koriste u kombinaciji s rezultatima Citova ispita i ispita za praćenje rada učenika kako bi se stekla jasnija slika i stvorili širi zaključci o školama i sustavu.

Kratko je opisan informatički sustav prezentiranjem nekoliko glavnih tema kao što su važnost uvjeta za generički sustav. Također je ukratko i na općenitoj razini predstavljena struktura banke zadataka s novim mogućnostima računalnog testiranja.

Utorak, 5.10.2010.

Gospodin Goran Sirovatka, ravnatelj NCVVO-a izvijestio je o aktivnostima i napretku ostvarenom u RH, što je dobro prihvaćeno od strane stručnjaka Citoa i konzultanata na ovome projektu. Poseban interes za opis ciljeva nacionalnog ispita od strane NCVVO-a dobro je prihvaćen i detaljno raspravljen iz različitih perspektiva. Opći cilj, kao i cilj na razini određenog predmeta, konkretno matematike i materinjeg jezika razmatrani su i predlagani tokom jutarnjeg dijela. Neke točke bile su od posebnog interesa, primjerice razvoj instrumenata u sklopu nacionalnog ispita prema izradi novog kurikuluma u RH i određivanju standarda. U ovome je dijelu također prepoznata važnost popratnih upitnika po pitanju različitih tema iz područja socioekonomskog statusa do detalja predmeta. Također, vlasništvo nad svim rezultatima ispita i procjene postignuća ostaje u Citou, što je relevantno za položaj NCVVO u obrazovnom sustavu RH i suradnju sa školama i dionicima.

Sudionicima su prikazani Centar znanja i Informativni centar, zajedno s popisom materijala i literature na teme relevantne za vanjsko vrednovanje obrazovanja.

Stručnjak Citoa predstavio je popratni upitnik nakon čega je održana rasprava na različite teme. S puno zanimanja i usporedbe sa sadašnjim stanjem u NCVVO-u razmotrene su odgovornosti i uloge različitih strana u razvoju popratnog upitnika-a. Naglašena je važnost različitih stajališta a zatim suradnje među njima, od razvoja okvira za popratne upitnike do aktualnih pitanja koja se odnose na posebne teme.

Predstavljeno je određivanje standarda po pitanju rezultata i ocjenjivanja, s primjerima iz različitih testova kao što su nacionalni ispit spram državne mature. Donošenja odluka zasniva se na ocjenama, ali postupak započinje od mjerenja rezultata. Ovo je vrlo važno i tek treba u potpunosti biti uspostavljeno u RH radi postizanja objektivne i od grešaka slobodne sheme ocjenjivanja koja vodi do postavljanja standarda. Također, za moguće smanjivanje rezultata bilo je potrebno mnogo godina i iskustva u tom području.

U maloj su grupi raspravljeni specifični parametri za izradu banke zadataka. Uočeni su problemi u ocjenjivanju zadataka, posebice kada se radi o politomnim zadacima obzirom da

svaka kategorija ocjenjivanja za politomne zadatke mora imati sposobnost objektivna povezivanja s učenikovim radom. Također, sa stajališta psihometričara raspravljeno je određivanje standarda kao važno sredstvo za usporedbu očekivanja i postignuća učenika na ispitu.

Srijeda, 6.10.2010.

Radi ostvarivanja prvoga cilja studijskog putovanja i predstavljanja različitih institucija, organiziran je odlazak stručnjaka iz NCVVO-a u CEVO, Utrecht i Ministarstvo znanosti i obrazovanja u Hagu.

Posjet CEVO-u nadmašio je očekivanja sudionika na način da je prikazana vrlo široka i u isto vrijeme detaljna slika organizacije CEVO-a, uključujući opis uloga i izradu testova. Održana je prezentacija na gore navedene teme te su također dani odgovori na mnoga specifična pitanja koja su se odnosila na syllabus, ispitni program i izradu testova. Sudionicima su također podijeljeni materijali kako bi stekli nova znanja i prenijeli neka iskustva na postojeće stanje ili buduće planove NCVVO-a. Prezentacijom je prikazan institucionalni okvir s detaljima organizacije CEVO-a, od odbora do specijalista po predmetima te su također prikazani dokumenti kao što su ispitni program, syllabus i izrada testova.

Navedeno će biti od velike koristi u daljnjem radu NCVVO-a pri uspostavi poboljšane provedbe ispita u RH.

U Ministarstvu kulture, obrazovanja i znanosti, odgovorna osoba iz Odjela za srednjoškolsko obrazovanje opisala je nizozemski obrazovni sustav iz drugačije perspektive, čime je zapravo napravljen uvod u predstavljanje institucionalnog okvira i uloge Ministarstva kao nadležnog tijela. Po tom je pitanju provedena usporedba s aktualnom pozicijom Ministarstva i institucionalnih uloga i okvira u RH, te je donesen zaključak da postoje sličnosti.

Četvrtak, 7.10.2010.

Predstavljen je sustav praćenja učenika u osnovnoškolskom obrazovanju, nakon čega su podijeljeni relevantni dokumenti. Za sudionike je ovakav pristup predstavljao novost i potaknuo je veliko zanimanje u smislu budućeg planiranja osiguranja kvalitete i osnovnoškolskom obrazovanju. Također važno je bilo saznanje da su same škole

zainteresirane za sustav praćenja učenika i druge instrumente kako bi se pratio napredak u radu učenika te stanje škole i poboljšanja. Pojašnjeni su detalji kao što su primjerice dinamika provođenja testova, jednadžba testa i određivanje standarda putem izvještaja po učenicima kako bi se prikazala cjelokupna slika sustava praćenja u osnovnim školama. Ponovno je komentirana uloga Citoa kao stručne organizacije za izradu testova i pojašnjena uloga škola.

Pravna pitanja detaljno su pojašnjena prema pitanjima koja su predstavnici NCVVO postavili na ovu temu.

Marketing i savjetovanje, kao važni dijelovi organizacije Citoa ukratko su predstavljeni prezentacijom koja je prikazala tri nadležna odjela s njihovim ulogama i opisom posla. Također su spomenuti svi Citovi proizvodi i klijenti uz naglasak na tržišno natjecanje i potrebe klijenata.

Opisana je obrada podataka kroz provedbu i logističku potporu ispitu i maturi. Posebno zanimanje pokazano je za završni ispit koji je stoga u konačnici detaljnije prezentiran. Ova je prezentacija obuhvaćala od organizacijskog okvira od strane Citoa, DUO-a i drugih strana uključenih u provedbu procesa ocjenjivanja do različitih izvještaja na kraju ciklusa. Novost je bilo za čuti da se ocjenjivanje provodi od strane nastavnika u školama uz javno objavljivanje imena učenika i da se nakon drugog ocjenjivanja među kolegama diskutira. Ovo je poprilično različito od dosadašnjih iskustava NCVVO-a i bilo je dobro steći uvid u različite mogućnosti. Također je u 18 koraka opisan specifični program WOLF koji je izradio Cito i koji se sada koristi u školama za pružanje podataka. WOLF se pokazao kao svestrana i pouzdana računalna aplikacija za škole, ali i za Cito, čiji se analitički rad nastavlja nakon prvog i drugog unosa podataka od strane nastavnika.

Petak, 8.10.2010.

Putem interaktivne prezentacije a na osnovu interesa predstavnika NCVVO prikazana je procjena dostignuća u strukovnim školama. Prikazano je koliko je važno jasno opisati kompetencije, nakon čega su prezentirane sheme ocjenjivanja i mjerenje rezultata. Izrađeni su i provode se posebni uvjeti za strukovne škole, kao što su primjerice pokazatelji kompetencija, ali uz postojanje svijesti o posebnostima svakog programa i škole strukovnog obrazovanja. Raznolikost 500 programa predstavlja poteškoću u smislu vanjskog ocjenjivanja te stoga trenutno postoji 7 općih standarda koje škole slijede u svojem radu. Do sada se Cito bavio edukacijom i pružanjem savjetodavnih usluga a mogao bi krenuti u

pravcu izrade novih testova za strukovne škole u predmetima materinji jezik i matematika. Pristup se razlikuje od onoga koji se koristi u RH zbog različitosti u obrazovnim sustavima, ali neke poteškoće na koje se nailazi slične su.

Poteškoće koje se odnose na materinji jezik i trenutno stanje glede testiranja prezentirane su i prodiskutirane od strane specijalista za materinji jezik. Na primjeru predmeta materinji jezik objašnjeno je uvođenje novih sastavljača zadataka u grupu za izradu testova. Ovo je bilo zanimljivo u odnosu na neke nove planove za edukaciju sastavljača zadataka za buduće državne ispite i procjene postignuća u RH. Detalji predmeta koji se odnose na materinji jezik na završnom ispitu prodiskutirani su od razine domene do razine zadatka.

Objašnjen je model IRT i njegova upotreba kao specifičnog alata za rješavanje problema izjednačavanjem različitih markera u eseju. Ovo znanje bit će od velike važnosti za buduće analize eseja u sklopu državne mature u RH.

Na zahtjev NCVVO-a ukratko su predstavljene posebne potrebe uz opis mogućnosti za takve učenike i primjere. Učenici s posebnim potrebama od početka imaju dvije mogućnosti, u ovisnosti od njihovih potreba pa ih se prema tome upućuje ili u specijalne škole ili u redovne škole uz potrebu posebne pažnje. U slučaju da moraju proći procjenu postignuća ili državnu maturu, testni materijali prilagođuju se uzimajući u obzir njihove potrebe. Važno je uključiti ove standarde od samoga početka procesa izrade testa, što bi moglo predstavljati dobar uvod u budući rad NCVVO-a u ovome segmentu.

Studijsko putovanje završilo je kratkom diskusijom o mogućnostima buduće suradnje. Evaluacija studijskog putovanja provedena je putem upitnika, ali sudionici su također jasno izrazili svoje zadovoljstvo sadržajem programa i prezentacija kao i radom stručnjaka Citoa kroz pet dana studijskog putovanja. Većina obrađenih tema relevantne su za projekt, ali također i za sadašnje stanje ili buduće planove NCVVO-a. Iako je program pripremljen prije dosta vremena, iznašlo se fleksibilnosti da se odgovori na nova pitanja i teme na koje se naišlo tokom provedbe projekta, ali i na licu mjesta.

Buduća suradnja donosi nove mogućnosti za konzultacije u specifičnim područjima kao što su upute za softver za izradu testova kojeg je izradio Cito i zajednički rad na regionalnom razvoju. U bliskoj budućnosti bit će potrebne individualne konzultacije s naglaskom na psihometrijski rad. Stoga je predloženo da se psihometrijski tim NCVVO-a pridruži Citou radi daljnjeg razvijanja kompetencija uspostavljenih u prethodnim projektima. Također je spomenuto da bi navedeno moglo poslužiti kao razdoblje premošćivanja tokom kojeg bi se priredili konkretniji prijedlozi suradnje.

Projekt će se okončati posljednjim posjetom konzultanata Citoa NCVVO-u kasnije ove godine, tokom koje će se organizirati završna konferencija. Ovom prilikom su od strane stručnjaka iz NCVVO-a predstavljeni cilj konferencije i nacrt ideja. Glavna tema konferencije odnosit će se na dostavljanje rezultata ovoga projekta različitim dionicima, iz obrazovnog sustava, ali također iz područja gospodarstva i rada. Konferencija će predstavljati mogućnost da se javnost izvijesti o važnosti i ulozi nacionalnog ispita u kvalitativnom poboljšanju obrazovnog sustava kroz povezivanje s razvojem gospodarstva i tržištem rada u RH.

15. 10. 2010.
Zagreb, RH